

קובץ הערות וביורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

בפשב"מ, רמב"ס, נגלה וחסידות

ש"פ דברים
שבת חזון
גלוון ל"ה (תקצ"א)

יצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אهלי חורה
ברוקלין, ניו יורק
טראדי עוזניין 417
הו תחאה שנת נפלאות ארanno
שנת חזריך לכיך ארטויר שליט"א
שנת חמשת אלפיים שבע טאות וחטויות ואחת לביראת

ב"ה
שבת פרשת דברים
שבת חזון
היא תהא שנת ארנו נפלאות

תוכן העניינים

ענינוי גאולה ומשיח

4	תורה חדשה מאת הצעא
9	שמו של משיח - מנחם בן יחזקיה
10	חזקיהו משיח.
14	רוח אלקים גו' - זה רוחו של משיח

שיחות

16	סתם ר' שמעון - רשב"י

ליקוטי שיחות

18	הבאת הפירות ע"י המרגלים
20	גדר מצות חש"י ותש"ר
22	קם לי' בדראא מינני
24	שליחות ע"י תשלהט
25	הערות בפשותו של מקרא

שונות

27	סימני קטורתה
27	חזון הארו"ל
28	ת"ח.
28	צaina וראינה.
29	על "הקריה והקדושה"
30	ברכת שהחינו
31	תיקון ליל שבועות דפוס סלאויטה

ברכת מזל טוב

בשם כל חברי המערכת שי הננו מביעים בזה את ברכתיינו הלבבית להחתנו התמים הנעלח והנפלא המצוין בכל המעלוות איש חי ורב פעלים בעל מדות תרומות, מבחררי התמים בישיבת תווית 770 ומפלנים בישיבתנו "אהלי תורה" מי שמואל אבא שי נעמיראוסקי, המסור וננתן בכל נימי לבבו ונפשו להערות וביאורים ומראשי חברי המערכת משנת תשמ"וohlaha, לרוגל בוואו בקשרי השידוכים בשעה טובה ומצווחת עביג תחיה בת ידידנו המשפייע בישיבתנו הרה"ח הרה"ת מוה"ר פינחס שי קארף, ביום הששי, ר"ח מניא הי תהא שנת ארינו נפלאות, שנת הצדיק לכ"ק אדמוני שליט"א.

השראתך הברוכה שהכנסת ל"הערות וביאורים" תמשך גם בעתיד מתוק בנין עדי עד מתוק אושר ושמחה והצלחה תמיד כה"י.
המערכת

עניני גאולה ומשיח

תורה חדשה מأتي תצא

הרבי אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ב"משיחת יום ב' דצמבר"ש ש.ז. (בעונין תורה חדשה מאתי תצא) מביא המדרש (ויק"ר פ"י,ג) בנוגע ללויתן ושור הבר "יכיזד הם נשחטים, בהמות נותץ ללויתן בקרנייו וקורעו, ולויתן נותץ לההמות בסנפирיו ונונחרו.. זו היא שחיטה כשרה (בתמיי), ולא כך תנין הכל שוחטין ובכל שוחטין ועלולם שוחטין חוץ מגול קציר והmgrה והשנים מפני שהן חונקין.. אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא" - חידוש ההלכות התורה שחיתה צו תהיה כשרה. ומקשה ע"ז ממ"ש הרמב"ם (הלי יסוחית רפ"ט) דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצויה עומדת לעולם ולעלמי עולמים אין לה שינוי ולא גרעון ולא תוספת כו' וא"כ איך שיקד בזה שינוי?

ובסע"י ה' מבאר שהחידוש הוא שдинני שחיתה שבתורה שייהיו גם לעיל לא נאמרו מלכתחילה על שחיתה מיוחדת זו, ואין זה העניין ד"ההוראת שעה" כמ"ש המפרשים, דהוראת שעה איינו בגדר "תורה חדשה" דגם בזה"ז יש עניין זה (cum"ש הרמב"ם בה"ג שם) דהוראת שעה היינו דמותר לעבור על האיסור, משא"כ העניין דתורה חדשה הוא שהקב"ה יגלה "חידוש תורה" שдинני שחיתה לא נאמרו מלכתחילה על שחיתה זו עי"ש בארוכה ובסע"י ט"ו.

לע"ל יוטהרו בהמות הטמאות וטומאת נדה

ויש להעיר גם ממדרשי שוחר טוב (מזמור קמ"ו): "מתיד אסורים מהו מתיר אסורים, יש אומרים כל הבהמה שננטמאת בעולם הזה מטהר אותה הקב"ה לעיל .. ויש אומרים איינו מתירן לעיל שכן הוא אומר אוכלי בשר החזיר וגוי ומה אם למי שהי' אוכלת הוא מכricht ומאבד, הבהמה לא כי"ש, ומהו מתיר אסורים איינו איסור גדול מן הנדה שהאהה רואה דם ואסירה הקב"ה לבעה ולעיל הוא מתירה .. ואת רוח הטומאה עברי מן הארץ ואין טומאה אלא נדה שנאמר ואל אישة בנדת טומאותה כו"ז דלא כוארה איך יתפרש מדרש זו בהתאם למ"ש הרמב"ם הניל שלא שיקד שום שינוי במצוות

התורה? וראה בס' העקרים מאמר ג' פרק ט"ז שחולק על דעת הרמב"ם ווזיל: ואף אנו נאמר כי מה המונע שלא נאמר שתבא דת אלהית מורת קצת איסורים כמו חלב ודם ושוחטין חז"ש שנאסרו מתחילה כשיצאו ממצרים לפי שהיו שטופים בעבודת השדים והוא אוכליין על הדם כוי ואחר נשתחח עניין אותה העבודה מן העולם ישבו כולם לעבוד את הש"י ובטל טעם דאסור אפשר לומר שיזור ייתירנו, וכן דעת קצת מרבותינו ז"ל שאמרו בילמדנו, ה' מתיר אסורים מתיר איסוריון, עכ"ל. (וראה בס' סדר משנה על הרמב"ם שם שסקו"יט בשיטת העקרים). ויל"ע למה לא הקשה מזה בהשיכחה.

ביאור התו"ח מצד ואת רוח הטומאה אבעיר

וראה בשוו"ת תירוש ויצהר סי' קכ"ג שהביא מדרש הניל דליוינו נוטץ לבהמות בסנפירו כוי תורה חדשה מאתי תצא, ומיקשה דהלא בתורה לא שייך שום שינוי, וככתב שכבר עמד בזה בס' תורה חיים סנהדרין קיב"א (ב"ה מהו דתינהני) ומתירך דכל העניין דنبילה מטה מא הוא משום דמיית הבמה היא ג"כ עיי' מלאך המות כדאמרין מלאך המות מה לי הכא מה לי התרם (ב"מ לוב) ומלאך המות מטייל בה זההו ולכך נבילה מטה כאדם המטמא במותו, ולזה כאשר צוה הקב"ה לשוחות וכשתצא חיוטן במצות שחיטה עיי' אין חלק לטומאה לחול דין טומאה במקום קדושה, ולזאת דרך הטומאה יעביר מן הארץ לא יהיו צורך בשחיטה, והיינו ذكر אמר במדרש חדש תורה מאתי תצא, כלומר לא שתצא תורה חדשה מאתו חלילה, אלא חדש תורה פ"י חידושים דורתיות שיפרש לנו טעמי תורה למה נבלה אסורה וזו מורתת עכ"ד התו"ח, ובתירוש ויצהר הוסיף בזה לפרש הגמ"י ברכות ז"א, אמר ר' יוחנן סוף אדם למות סוף בהמה לשחיטה, היינו כשיהי בעל המות לנצח ויהי סוף לימות האדם אז יעביר רוח הטומאה, יהיו סוף בהמה לשחיטה, דיתבטל צורך השחיטה עי"ש ובס' פרדס השחיטה ולא בכלל).

دلפי"ז יש לתאר גם מ"ש במדרש שוחר טוב, דכיון דזאת רוח הטומאה אבעיר מן הארץ במילא גם הטומאה של בהמות הטמאות יתבטלו, ועד"ז טומאות נדה, ואין זה סותר לנצחות התורה והמצוות כניל.

דברי התורה חיים צריכים ביאור

אבל לכואורה צריך ביאור בדברי התורה חיים עצמו, דאה"נ שיתבטל הצורך בשחיטה כנ"ל, אבל סוי"ס יצא מצוות שחיטה אינה נצחת, ומה זה שאני מכל המצוות שמנה הרמב"ם בשורש ג' שהיו לפי שעה ולכון אינן נכללות בתרי"ג מצוות עי"ש, שם גיב יש טעם למה חוץ לפי שעה, ובמילא אין מקום למנוטן בתרי"ג מצוות, וא"כ גם בשחיטה צ"ל כת? (ויזדוע ביאור הגר"ח למה לא מנה הרמב"ם מצוה לזכור יציעים בכל יום? כי פסק כבן זומא ד"כלי ימי חייך להביא הלילות) ולא להביא לימות המשיח, ובמילא אין מקום למנוטו בתרי"ג מצוות שהם נצחים, הוזכר בהתווודות י"א ניסן ואחשי"פ תשרי"ב ובאנציקלפדייה תלמודית חייב ע"ר"ב, והרי גם שם וdae יש טעם לדעת זו שאיןנו נהוג לע"ל, ומ"מ לא מנאו הרמב"ם למ"ע וא"כ גם הכא נימא כן, נוסף לזה יל"ע אם זה תלוי בידרשיין טעמא דקרה" או לא, כשיש חילוק בדיון עפ"י הטעם, וראה אנציקלפדייה תלמודית ברך כי ע"תק"ע שיש פלוגתא בראשונים להלכה אם דרישין טעמא דקרה או לא, ושם בהערה 33 בונגוג לשיטת הרמב"ם, מיהו במקומות שהטעם מפורש בתורה מצינו שאף רבוי יהודא דריש טעמא דקרה כמובא באנציקלפדייה שם, וככאן מפורש דזהו "טומאה", (וראה לקו"ש ח"ג פ' מצורע בענין איסור נדה עי"ש) אבל זה רק במקומות שהיינו יודעים הטעם מעצמנו משא"כ במקומות שאם לא ח"י כתוב הטעם לא היינו יודעים מעצמנו טעם האיסור, ואכמ"ל.

ביאור לפि מ"ש הרמ"ע ואוח"ח

עוד ייל בזה עפ"י מ"ש באור החיים (שמיני יא,ז) בונגוג למאמר חז"ל ד"עתיד חזר ליטהר" (ראה לקו"ש חייב ע' 175 וש"ג) ז"ל: והוא גרה לא יגור פי' תנאי הוא הדבר כי' שלא לא יגור אבל לע"ל יעלה גרה וחזור להיות מותר ולא שישאר בלי גרה ויותר כי תורה לא תשונה עכ"ל, עי"ש גם בפסוק ג' וכ"כ הרמ"ע מפנהו מאמר חקור דין ח"ד פ"ג: וצריך לטהרם בטהרת החזר שעתייד הקב"ה לחדר בראיתו בשני סיימים שעשוינו אינו אלא מפריס פרשה והוא עתיד להעלות גרה כת' עי"ש. וכ"כ בחותם סופר על התורה ח"ג ע' ק"ב, ובזה תירץ הא דמקשים דלמה אין זה דבר שיש לו מתרין, כי זה רק לע"ל שישתנו טבעם משא"כ באלו שבזה"ז, עי"ש, וראה בס' אמרי שמאי ח"ה אות ע"ו,

ובשווית גנוזי יוסף סי' מז, וסי' קליה, ובשווית דברי ישראל ח'ג סי' קליה ושווית תירוש ויצחר סי' קציה ועוד.

ולפייז לכואורה יש לתרץ כי המדרש שוחר טוב אכן סותר לנצרות התורה כיון דאו **במציאות** יהיו להם סימנים הקיימים, ועוד"ז לגבי אשה נדה אפ"ל שיהי הדם ענק ונעשה הלב (וכ"כ בס' לב חיים ח'א סי' ליב), וכיון שישתנה הממציאות אייכ טומאה מעיקרה, ואייכ סותר לנצרות התורה, ודומה למ"ש הרמב"ם בספר המצוות מ"ע קפ"ז לגבי מצוות לא תחיה כל נשמה, שייאולי יהשוב חושב שזאת מצווה שאיןה נהגת לדורות.. כי החיווי שנשלם בהגיע תכלתו מבלתי שיהי זה תלוי בזמן ידוע לא יאמר בו איינו נהוג לדורות, אבל הוא נהוג בכל דור שימצא בו אפשרויות הדבר ההוא כו"ו, ועוד"ז ייל כאן דבר כל זמן שייה חי או בהמה שאין לה סימנים הקיימים היה אסור, ועוד"ז כיש אן נדה כו', ורק שאני לעיל שהמציאות השנתה.

וראה גם בעשרה מאמרות שם ח'ב פ"ז: "ולעל hi מתיר אסורים שישלים לקצתה לסימני טהרה וכותב ביד יהודא שם כמו שדרשו ר'יל hi מתיר אסורים מתיר איסורים, ומפרש בעל עקרים דרוש זה על העתיד, ועל מ"ש הרמ"ע "שישלים לקצתה" כתוב היד יהודא לא שתתבטל התורה לעיל כדעת בעל העקרים, כי אמן לא תשנתה התורה כו' אבל העניין שישלים hi סימני טהרה כו' עיי'יש), דלאורה מוכח שכן פ' הרמ"ע גם המדרש שוחר טוב הניל שישתנה הממציאות.

ולפייז לכואורה יש לבאר למה לא תירץ בהשicha המדרש שוחר טוב כניל, דייל משום שם יש לפרש באופן שישתנה הממציאות ולא קשה כלום, וכל הקושיה היא מצד שחיטה דאיך אפשר לשחות עיי' סנפירו של הלויתן כו'.

באגרות קודש מבואר דזה קאי על תקופת שני'

שוייר באגרות קודש כ"ק אדמוני שליט"א ח'ג ע' קנייג (נדפס בלקו"ש ח"יד ע' 260) שכותב זולח"ק: זואת למודע: אמר צ"ל נסמן בהערתי בחמשך מים רבים תרלי"ו ע' פ"ז) למה נקרא שמו חזיר כו' להחזירנו לנו, מוכח דגם שפן וארכבת ישארו באיסורן-ול"ק מהניל כי מבואר (באגה"ק סכ"ו ובכ"מ, ועייג'יך פשחים סח,א) דשני זמנים לעיל כשהיה עדין אסור וטמא וכו' ואז רק

חיזיר יטהר, ואח"כ כשרווח הטומאה יעריר מן הארץ תבטל כל המרכבה טמאה דגמלכו. דרך אגב: מש"ב באגדה"ק דאיסור يولדות ישאר - בזמן אי הניל - הוא בדיקות, כי איתא במדרש תהילים קמ"יו דגם נדה תפיהר (ועי"ש דמוכח דמדרשות חלוקות יש בזוה וראת אורה התרורה בראשית ע' נ"א, א), ואכ"מ עכללה"ק. דமבוואר בזוה דהמדרשות תהילים הניל קאי על זמן החני ובמייל אין זה שיק' להמבואר בהשיכחה דאיירי אודות זמן הא', משא"כ ה'ך דשחיתת לוייתן קאי על זמן הא' כשיתקינוו כל המצוות וכו', וראת בהשיכחה הערכה 108 ובשוחה"ג.

אבל עיי' בלב חיים שם שכטב דאיין לפרש המדרש שוחר טוב דזהו מושם מצוות בטלות לעיל, דא"כ לא שיק' לומר "מתיר איסורים" דחררי מצוות בטלות למורי, גם למה נקט רק דברים אלו שיותרו בהמות טמאות או אשה נדה גוי, והלא **כל** המצוות בטלות עי"ש. ויליע עוד בזוה.

ועיי' עוד בשווי'ת חותם סופר חיוויד סי' י"ט שכטב זוז"ל: ועי' בפירוש הפיטון בקדושת שחרית של פ' החודש דמייתי מדרש שהקב"ה ישחוט שור הבר בסנפירו של לוייתן ויתמהו הצדיקים הא תנן אין שוחטין במגירה, והקב"ה ישיב להם תורה חדשה מאתני תצא עי"ש, ואין הכוונה שיחדש תורה חדשה כו' אלא שאפילו אכן נמי נשחות במגירה אם הי' אפשר לומר ברוי לי שלא פגעתי ולא קרעת, אלא שאין אדם יכול לומר כן, ואפילו יאמר לא מהימנים ליה כי מי יכול לשער זה, אבל הקב"ה שוחט בעצמו יכול לומר ברוי לי וא"כ היינו תורה חדשה מatoi דוקא תצא, עכ"ל. ובליקוטי העורות שם הביא דבש' חבר בן חיים ח"ג דף לח, א' הקשה עליו דלשון המדרש הוא דלויתן שוחט ולא הקב"ה, אלא דא"כ בלאה"כ קשה אותו לוייתן בר זביחה הוא ועכ"ל כמ"ש החות"ס דהקב"ה הוא השוחט ולא הלוייתן בעצמו עי"ש, וזהו גם מבואר בהשיכחה בסע' ט"ו שהשחיטה היא עיי' הקב"ה. מיהו לכארה לפי פירוש החות"ס לא מרוחה כי'כ למה זה תורה חדשה, כיון דיסוד החיתר הוא מושם DIDUNIN בודאי שלא נקרע כו' ובכח"ג גם עכשו הי' אפייל כן באופן כזה.

שםו של מישח — מנחם בן יחזקיא'

הרב בנימין חיים דוידסאן
- תושב השכונה -

בגמרא סנהדרין בסוגי' דמשיח שואלת הגמי' (דף צח:) מהו שמו (ופירוש'יו של מישח) דבר ר' שילא אמר שילא שמו וכוי' דבר ר' ינאי אמר ינון שמו וכוי' דבר ר' חנינה אמר חנינה שמו וכוי' ויש אומרים מנחם בן יחזקיא' שמו וכוי'.

בליקוטי לוי יצחק על מחז"ל דף קוו מסביר שיש ד' דעות בשמו של מישח איך הוא. ומה שאנו מוצאים עוד דעתות, צמה שמו, הני' שמו, הנה הדעה עצמה שמו הוא כמו הדעה דמנחם שמו כדאיתא במד"ר אילכה דחוובני' דדין כחוובני' דדין (וכן מצינו בירושלמי ברכות פ"ב ה"ד), והדעה דהוי שמו הוא ע"ד הדעה דינון שמו וכמ"ש ב Maher Shira'aean. והדעה דרבנן בגמרא כאן דחוירא דבר רבינו הפנייש בזה הוא, שהוא מעוננה בצרעת, והדעה שבמד"ר דוד שמו פירוש שהוא בא מבית דוד. אבל לפי זה יוצא שעיקר השמות הם מנחם שילה ינון חנינה וכמו שambil בליקוטי לוי יצחק (שם) שהרי'ת של שמות אלו זה מישח.

וצ"ל א) למה בשלושה השמות הראשונים הגמרי אומרת מיהו המaan דאמר דבר ר' שילה דבר ר' ינאי וכוי' ובשם הרביעי הגמי' אומרת ווי'א.

ב) בשלושת השמות הוא אומר רק שם וברביעי הוא אומר גם את שם אביו.

וראיתי בחידושי אגדות מהר"ל על סנהדרין (עמוד רכ) הוא מסביר את זה באופן שאין שום שאלה.

והוא מסביר את זה כך, שלושת השמות שילה ינון וחנינה, הם לפyi המידות דהאבות אברם יצחק ויעקב והוא מסביר את שייכות המידות שלהם למלך המשיח ואחריו זה הוא מסביר את הויש אומרים וזה לשונו:

וביאור עניין זה כי ראוי מישח לשם הזה וראוiji להיות שמו מנחם בן יחזקיא'. ומפני כי המשיח שיגלה במהרה בימינו אין

ענינו מעוזה"ז והוא נחמה נשתרת, ולכך הוא מנחם ישראל, ומפני זה משיב נפשו של מי שבאה לו הצרה והלכה נפשו, והוא משיב אותו, ומורה זה על מדרגה עליונה שיש לו כח להשיב את נפשו שבאה אליו הצרה ולהיות כברआשונה, וקאמר שהוא בן יחזקיא, כי אין ספק כי הנחמה משיב הנפש ומחזק אותה.

וממנו ראוי שיצא המשיח שהוא משיב נפשם של ישראל ומחזק אותם. כי לבך נקרא מנחם שהוא מנחם את ישראל מצרתם ומחזיק אותם . . ولפייך יש אומרים, אמרו שם הזה שאין נгла מי האומר כי דבר נסתור מתייחס אליו אומר נסתור, וגם זכר שם אביו לומר מנחם בן יחזקיאשמו כי צרייך שיצא מצדיק שמורה על מדריגת ומעלה פנימית ביותר של המנחם הזה, וכו' וhabnu זה עכ"ל עיין שם.

חזקיאו משיח סנהדרין צד.

הרבה שמואל הבר
- תושב השכונה -

"לסרבה המשרה ולשלום אין קץ גוי (ישעיה ט.ו). איר תנחים דרש בר קפרא בציורי מפני מה כל מ"ס שבאמצעו תיבה פתוחה וזה סתום, ביקש הקב"ה לעשות חזקיאו משיח וسانחרב גוג ומוגג, אמרה מدت הדין לפני הקב"ה : רבש"ע ! ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירותות ותשבחות לפניו לא עשיתו משיח, חזקיה שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר לפניו שירה תעשוו משיח, לכך נסתם. מיד פתחה הארץ ואמרה לפניו : רבש"ע, אני אומרת לפניו שירה תחת צדיק זה ועשהו משיח, פתחה ואמרה שירה לפניו, שנאמר מכונף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק (שם כד. טז). אמר שר העולם לפניו רבש"ע, צביוונו עשה הצדיק זה, יצאה בת קול ואמרה רזי לי רזי לי, אמר נביא אווי לי אווי לי עד מתי ! יצאה בת קול ואמרה בגדיים בגדי ובגד בגדיים בגדי (שם) ואמר רבא ואיתימא ר' יצחק עד דעתו בזוזי ובזוזי דבזוזי עכ"ל הגمرا.

"לסרבה המשרה ולשלום אין קא"

ופשיים כי שם רשיי למי לקרוא השם הזה (שר שלום - דכתיב לעיל) למלך המרבה המשרה של הקב"ה על עצמו לירא מפניו. "ולשלום" כי רשיי שם דחוויו תקוון המילה, ופי' ה' כי דמה גמול ישם לו דשלומו אין לו קא. עוד פי' רשיי דחוויו חברו ופירשו דהקב"ה יתנו לו שורה וממשלה ושלום אין קא. הא דהביבה ה' كانوا אdotsות חזקיהו בפשטות כי מדובר על משיח, המוזכר לעיל בגמרא אך יש להטעים יותר עפ"י דעת המדייר רות (ז.ב.). דמנה חזקיה אחד מששת בניה של רות המוזכרים בשעלות הניל בגמרא. עוד אפ"ל כי גם זה דרש בר קפרא בczורי.

"מפני מה כל מ"ס שבאמצע תיבה פתוחה וזה סתום"

עין רשיי ذכי מ"ס שבתיבת "לסרבה המשרה", וכואורה הוי ליה להביא רק מ"ס שבתיבת "לסרבה".

עין ס' מנחת שי עה"פ מביא דעת האומרים זהה אחד מח' מקראות דכתיבי תרי מיili וקרינו חד וסימנים נמסר במקרא גדולה ד"ה ב. לד. ולפ"ז הכתיב ציל בבי' תיבות וכי שלא ראה כו בשום ספר.

ומגמרא DIDN מוכח דחווי כתוב תיבה אחת, עוד מביא מס' מסורת המסורת במאמר א' שתמה על דרש הגמara דהרי לפי הכתיב אינו אלא בי' תיבות, ופירושם "לט" כמו "להט" כמו "בשלם הבשר" (מלכים א.יט). דפирשו בשל לשם הבשר וכיו"ב. עי"ש, אך כניל מוכchio מגמara DIDN דהכתיב הוי תיבה אחת.

עין رد"ק עה"פ מביא דרש דמ"ס מתיבת (בחומרת י-ס אשר) "המפרוצים" (נהמיה ב. גג.) פתוחה, והיא סוף תיבה, לרמזו דכאשר יסתמו חומות ירושלים הפרוצות אז תיפתח המשרה שהיא סתומה עד מלך המשיח. עי"ש. ובמנחת שי על נהמיה כי דהוא חד מן ט"ו מיליון דכתיב מלאה חדא וקרינו תרתי וסימנים בדה"י א. כז..

בספר בא רשבע מביא ג"כ דרש זה ממדרשו, ויל"ע היכן המדרש זהה. מצאתי בס' מה"י מצין בספר "מדרש לפירושים" ח"ב דרש מ' (קכו), ואין ס' זה תח"י לעיין בו.

"כל מ"ס שבאמצע תיבת פתוח זהה סתום"

עיין מד"ר רות ז.ב. "ואיכא דאמרי למרביה המשרה כתיב חסר מ"ס", וכבר תמה שבספר� ענף יוסף ומביא מספר אות אמת שזו טעות ומצא נושא אחרת מדוקיקת ושם כתוב "למרבה", לית דעתויה מס סטומה באמצע קרייא ולמי"ד שלו גדולה מכל למדיין שבמקרה, למה, שביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח כו' ולמי"ד שלו גדולה למה, שהיא גדול בחכמה וביראה שלא עד בכל מלכי יהודה כמווהו שלא חטא מימיו כו' עי"ש. וכבר תמה עליו במנחת שי שם דלא מצינו בשום ספר דהלהמי"ד כאן גדולה.

"זהה סתום"

מספרים על חסידי ר"ג מצרנוביל שישבו והתוועדו בערים, אמרו: מה אנחנו بلا הרבי ומיד קמו ונסעו לרבים. בו בזמן גם רבם ר"ג חשב לעצמו מה הוא بلا חסידים ויצא להתוועד עם חסידייו. אמר להם: מ"ס סופית של תיבת "למרבה" כתובה מב' דלתיים, לומר כאשר כי א machzik א"ע לדל וצריך לעזרת השני איזי יחד הם משלימים זאת.

ספר זה שמעטי מהרב ר' אשר שענקיין ע"ה כשבקרתו בבית הרפואה שכבו על ערש דווי בימי האחראונים. היה בדעתו צולחה עד רגעיו האחראונים, סבל יסורים נוראים ולא הסכים לחתת לו רפואות המורידות שעורות הזקן. יהא זכרו ברוך!

"ביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח"

ביד רמה הוסיף לומר "כנוגד מ"ס של משיח שהוא פתוחה" ובפתח עניים הוסיף דלכן מס שבאמצע תיבת, לרמזו שהמשיח יהיה לו לבוא באמצע הזמן - נסתם. (אולי אפשר להוסיף דהמס קרובה יותר לתחלת התיבה כי גאולה זו הייתה צריכה להיות בתחלת הגלות).

ובפש"ם ג"כ קאי הפסוק על חזקיהו דהא פרק ז' מנבא הנביא לאח兹, וכאן בפרק ט' אומר כי ילד יולד לנו, בן ניתנו לנו ותהי המשרה על שכמו" כו' וכונתו לבנו של אחץ שזו חזקיהו המלך. והנבואה בפרק ז' דכתיב יביא ה' עלייך ועל עמק

ויש להעיר עד"ז ממ"ש המהרא"ל מפראג בספרו בארכגולה הבהיר החמיישי (בביאור מהഴ"ל הנ"ל):

למה זה ועל מה זה שברא המשיח בששת ימי המעשה? או, איך אפשר להיות שהיה נברא, כי מה מעשו עד יום שהיה נגלה במרהה בימינו? דע, כי התורה רמזה לנו ... כי הפעול אשר יפעל ללא תכליות מכובן אין ראוי שיקרא פועל כיון שהוא פועל ללא תכליות. והתכלית אשר כיוון השicity בבריאות עולם היא כמו שאמר הכתוב כל פועל ה' למענהו, וכמו שאמרו חכמים על זה כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראש אלא לכבודו, שנאמר כל הנקריא בשםי ולכבודי בראשתו אף עשיתיו ... ומפני שהתכלית אשר בראש הוא יתברך העולם הוא לכבודו, מעתה אי אפשר לומר שאין שיחי אשר בו רצון השicity רק על זמן המשיח, כי אז נאמר והי' ה' מלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, ולא כמו שהוא עתה, ואז יהיה כל אשר בראש השicity הוא הכל לכבודו והוא ימלך על הכל. וכן אמר ר' יוחנן בפרק חלק (צח, ב) לא אברהם עלמא אלא למשיח. ומאחר שה' מכובן אל תכליות זו בתחלת הבריאה, מוכחה לומר שבתחלת הבריאה هي בורה העולם על עניין זה שהוא מוכן ונולד אליו בסוף שיחי משיח יוצאה לפועל, שככל פועל בתחלת פועלו הוא מביט איך יגיע פועל אל התכליות...ומה שאמר שנברא רוחו של משיח ביום הראשון, פירוש כמו שאמרנו, כי נברא העולם בעניין זה שיגיע אל התחלת הזה שהוא המשיח. ולכך בתחלת הבריאה נרמז רוחו של משיח שהוא עיקר העולם, כמו שאמרנו, ורוח של משיח הוא רוח אלקים, ולכך כתוב אחר שנבראו שמים וארץ ורוח אלקים מרוחפת על פני המים, כי דבר זה השלמת שמים וארץ והוא תכליות הבריאה.

וראה גם רבינו בחיי עה"פ: רוח אלקים, זה רוחו של משיח. וביאור המדרש הזה כי הש"י בפרשה זו מגיד מראשית אחרית (ישע'י מו, י), והכתוב כוון לرمוז סוף הזמן בתחלת הזמן, להוורות כי תחלת כוונת הבריאה הוא לימות המשיח, וזהו תחלת המחשבה סוף המעשה.

ובכוורי מאמר ג סימן עג: שבעה דברים נבראו קודם קודם שנברא העולם גן עדן וצדיקים וישראל וכסא הכהood וירושלים ומשיח בן דוד (ראה פסחים נד, א. ועוד), דומה למה שאמרו חכמים תחלת המחשבה סוף המעשה.

וראה גם סד"ה ורוח אלקים מרחפת פר"ת: וזהו שאחר אומרו והארץ הייתה תהו ובו הוה כו' שזהו שבת' ב' דתתו, או' ורוח אלקים מרחפת, דתכלית הכוונה הוא התקיון עיי' תומ"ץ ועייז' יהיו הגליוי דבחוי העלם העצמי דא"ס שזהו בחוי רוחו של משיח.

* * *

במהשך להניל מבאר בהשיכחה (הערה 59): וזהו גם אי' מהביאורים במאז'יל "פינחס זה אליו" ... כי עניינו של אליו, מבשר הגואלה, שייך תיכף לתחלת הבריאה.

ולהעיר ממחז'יל (מדרש משלFI פרך יט): שמונה שמות נקראו למשיח ואלו חן: ינון, ח' צדקנו, צמח, מנחם, דוד, שלילה ואלilio ... אליו מניין, שנאמר (מלאכי ג, כג) הנה אנכי שולח לכם את אליו הנביא לפני בא יום ח' הגדול והנורא.

שייחות

סתם ר"ש — רשב"י

הת' לוי שם-טוב
- תלמיד בישיבה -

בהתווועדות דש"ק פ' מטו"מ ש.ז. הזכיר כי'ק אדמור'ר שליט"א, בקשר לדברי ר"ש (באבות פ"ב מ"ג): "הו זהיר בק"ש ובתפילה", שקשה: כיון שידוע שרשב"י — תורהו אומנתו (שבת' יא, א), למה הזהיר דווקא בעניין תפילה ולא בעניין דתורה?

ולחכחים העניין — דכלאו' משנתנו — ר"ש בן נתנא לא היה, כי באה בהמשך לחמשה תלמידי ריב"ז, ש"הט אמרו שלושה דברים, ועיף סדר המשניות, יצא משנה זו היא רשב"י שאומר ג' דברים.

הנה בלקו"ש ח"ז — אבות פ"ב — עמי 358 מבאר ד"ו וויבאלד אבער אז יעדער עניין אין תורה או' מדויק בתכלית [ובפרט אז די הוראות פון ר' שמעון בן נתנא לאין א' באונדער משנה (כמה משניות ווילער פונעם ארט וואו סייאז' מפוזש שמו

שם אביו), אז פארשטיינדיק, אז מצד דעם טעם פנימי אין די "הוראות פון רשבין" אז נוגע (ניסי דאס וואס ער איז ר' שמעון בן נתנאל, נאר) דאס וואס ער איז ר' שמעון (סתם) — אין עניין מיט רשב"י, עכ"ל. ובהערה 35 [עמ"ש "די משנהה": "שהרי חלוקת המשניות היא חלוקה ע"פ תורה, (ונוגע לדינה...) — ועכ"ל שלימוד משנה זו כמו"ש בפ"ע הוא עניין בפ"ע, עכ"ל.

ולהוסיף מהמובא שם ה"ע 10: "ו/orה מדרש דוד לאבות (לר' דוד הנגיד — ננד הרמב"ס)", שמהרש דר"ש כאן הוא רשב"י....".

ובביאור העניין, ראה באריכות כל השיחה שם, דעתינו דר"ש הוא בח"י שמיעה, הבנה והשגה בפנימיות, שהו ייחודי פנימי" — תורתו אומנתו, ומוסיף שם שזהו בפרט ב"מאירי קבלה", ומילא גם רשב"ן שמו שמעון, הקשור לתורתו אומנתו, וכן מוכיח שם (ס"ח) רשב"ן היה ג"כ מ"מאירי קבלה".

ולצין עוד לשיחות קודש" תשכ"ח ח"ב, שיחות ש"פ בהעלוותך (עמ' 231-234), ש"פ שלח (עמ' 246-249), ושם "וחכתי" שميد יהיו טומעלניים, ויקשו כולם איך ביארו באריכות שלימה בהנוגע לרשב"י, בזמן שבבעל המירה הוא רשב"ן, ורק מעתים הקשו את זה", ש"פ בלק (עמ' 332-336), ושם, שיחה רק א' שהקשה את זה, "כתבתי לו שישנו א' מאדנער דין בשווי' יי'יד סרמי'ו ס"י-י'א) שכשא' אומר דית ורוצה לדעת אם שומעים את דבריו, איז יש להטעותן בדברים" — עי"ש כל הארכיות בזה — ויש לקשר זה למה שהזכיר בהתוועדות האחורה (— בהמשך לעניין דרשי'א הוי זהיר וכוי) אודות סיפור ר'ה פאריטשער שבשעה שאדמוני' הצע' אומר מאמר לא שייך דינגען זיך בזה, כיון שזהו "תורה מסיני", ורק אח"כ — אחרי אמרית המאמר — אפשר להתווכח אפי' עם בעל המאמר עצמו בפירושים שבהז' וכוכ'ו, וכי שמותאים גם בנשיה דורנו, שאמר כמה ביאורים על אמריו בשיחות והתוועדות וכו', ע"כ שאולי ייל (גם) מצד שישנו העניין הניל ד"להטעותן בדברים".

ולהעיר ג"כ משיחת ש"פ מסעיו תשמ"א (לפני 10 שנים) אודות הפתורה דשבת ר'יח מניא, עי"ש (עמ' 286-283), ושם סכ"ז שצ"ל באופן ד"יפנימי" [שיחת ש"פ פינחס ש.ז.]. שהוא ג"כ ע"ד העניין הניל (אבל לא ממש).

נ.ב. אחרי כתיבת כ"ז יי"ל שיחח המוגה, ושם איתא בקיצור (ס"יד): "רבי שמעון דמשנתנו הוא רשב"ג . . ונקרא כאן "רבי שמעון" סתם — לرمז על שייכותו לרשב"ג, שסתם ר"ש הוא רשב"ג ש"תורתו אומנתו" . . ." עכ"ל.

הבאת הפירות ע"י המרגלים

הת' ישראל ליפשיץ - תות"ל 770 -

בליקוייש לפ' שלח ש.ז. הקי' מדוע ועל סמך מה נפקדו יהושע וככל מהבאת פירות הארץ - צווי ושליחות משה? ולכוארה כיון שਮובן מיד שהבאת הפירות היא פעולה שנוגדת כל עניין השליחות (כשם ספרי' משונה וכו') איך היה לומר מיד **ההסבר** מדוע - שאם זה שזו היפך עניין השליחות - נפקדו יהושע וככל ולא הביאו הפירות? ואין זה נוגע לכך שהשליחות היא שליחות משה, בעת שפעולה זו סותרת את כל עניין השליחות?

והסביר בזה, באות ג' בהמשך הדברים כי (בקשר לשיטת רשי"י) שמסבירו בהרבה בהבדלו מהמובא בש"ס, דמלשו רשי"י "לפי שככל עצם להוציא דברה נתכוונו כשם ספרי' משונה כך עמה משונה, שנשיאות הפירות הוא עניין שלילי "להוציא דברה", ואם זה מקשה על רשי"י שאף שס"יל לרשי"י שנשיאות הפירות הרי היא עניין שלילי, אם זה מקשה שאין זה פוטר אותן ממילוי השליחות.

ולכוארה בזה יקשה יותר: מדוע דדרשיי דס"ל דהוא עניין שלילי, מדוע לא יפטרו ממילוי השליחות שענינה - טוב הארץ, והרי פרט זה בשליחות לשיטת רשי"י הוא עניין שלילי למגורי ונוגד מטרת השליחות העיקרית? [וגם מבחינה דיןית נשארו שליחים דלא בטלה قولח].

הדבר יובן לפי הבנת המשך הדברים שם: דעת שיטת רשי"י ממשיך שם להקשوت שמנין לרשי"י שהבאת הפירות הוא עניין שלילי "להוציא דברה", והרי מפשטות לשון הכתובים משמע להיפך שהוצאת הדיבה **חייב** לאחריו לישראל לישראל את הפירות, וכמ"ש ויספרו וגוי. [וגם זבת כו' וזה פרוי, אף כי עז העם, וכן

משמעות מפירושי שזהו הקצת אמת שאמרו כדי שיתקיים השקר שאמרו לבסוף?

ועפ"ז מובן א. אך שיוושע וככלם הם שליחי משה וחלק משליחותם זו היא הבאת הפירות, אבל אם שליחות זו הייתה דבר שלילי, אין נתינת מקום לשאלה מדוע לא הביאו את הפירות, בשעה שדבר זה בניגוד לכל עניין השליחות (כגוןilar בארוכה), אך כיוון שהחבהה של הפירות אינה דבר שלילי כדמותה פשוטות הכתובים, הרי שב אימ' מדובר לא קיימו השליחות והביאו הפירות, ואדרבה ייל' כיוון שהמרגלים הביאו הפירות בתור "הקצת אמת" שבדבריהם, יכול להיות שם יהושע וככלם היו מבאים פירות, ה"י גובר האמת, כך שהמשך דברי המרגלים לא יאמנו).

ב. ואפי' שמלשון רשי'י מובן שהבאת הפירות הוא עניין שלילי איין הכוונה שנחשב הדבר כשלילה בעצם היפך פשוטותן של כתובים אלא שיטתתו לאפקטי מלשון השיס' - שהוא שלא רצוי לעשותו איזה עניין שיתפרק מהם בעצה אחת עמהן - דריש'י סיל' שיש במעשה זה מן השלילה שעי'ז שיאמינו בדבריהם בתחילת עיי' הקצת אמת שאמרו יגרמו נאמנות לדבריהם גם אח'יכ ולכן נמנעו מכך, ועי' שפיר מקשה שאין זה פוטר אותם ממילוי השליחות דרך דבר שהוא שלילי **בעצם** יפטור אותם ממילוי השליחות משאי'יכ כאן.

(ובפרט להסבירה שהובאה לעיל שעיי הגברת עניין זה שהוא אמת שמא המשך דבריהם לא היו מתקבלים).

ובתירוץ לבסוף סבירה ליה (לכוארה): שעיי כן שדבר זה פועל נאמנות בדבריהם לבסוף הרוי'ז פועל שזהו **בעצם דבר איסור** ולכן נמנעו ממילוי השליחות. (ולכוארה מצד הסברא ה'י מוקם לומר עוד, דכיון דעת' הפירות אמרו "מה פר'י" משונה כך עמה משונה" זה ודאי גורם **שייחי'** איסור בעצם).

והיוצא מדברים אלו: שהן בהו'יא והן במסקנת הדברים אין עצם הבאת הפירות עניין שלילי אלא שחלוקת בין ההו'יא למסקנא שלחו'יא דבר (שאלולי) הגיע ממנו אחרי זה דבר שלילי איינו מקבל חלות של איסור משאי'יכ למסקנא שגם דבר שייגיע ממן דבר שלילי הוא עצמו מקבל ונחשב חלות איסור [ואוואפ'יל ע"ד מכשי'רי מצוה, ועיין בלקוי'ש חי'ז שיחת ש'יפ אחרי שיחח ב', אבות פ'יה סעיף א', ש'יפ קדושים ס'ז].

לקוטי שיחות

גדר מצות תפילין של יד ותפילין של ראש

**הרב בן ציון ריבקין
ס. לויס, מיזורי**

א) בלקוט"ש פ' שלח ש.ז. מביא כ"ק אדמור"ר שליט"א לגבי גדרו של מצות תפילין וזיל "ידוע שבמצות התורה יש מצות שעיקרן הפעולה, מעשה המצוה, כמו מצות תפילין של יד, שהמצווה היא להניח תפילין, ויש מצות שעיקרן התוצאה והנ فعل כמו תש"ר, שבסת עיקר המצווה היא שיתיו על הראש כמו"ש והיו לטטפת בין עניין (פי' משא"כ בתפילין של יד כתוב "וקשותם לאות על ידך"). ע"כ.

ובמראה מקום ציין למש"כ הצפיעין על הרמב"ם הלי תפילין פ"ד ה"ד. ובגלוון "הערות וביאורים" לייב תМОז ציינתי שכ"כ גם הדרישה להלי תפילין טור סי' כ"ה אות א'. וhabati גם מ"ש מו"ר זצ"ל לבאר לשון הרמב"ם בפ"ד מהלי תפילין ה"ד "תפילין של ראש אינה מעכבות של יד ושל יד אינה מעכבות של ראש מפני שהן שתי מצות זו לעצמה זו לעצמה" ע"כ, דבא לבאר שתי מצות אלו מתקיימות באופןים שונים לגמרי. וגם הבאתם ביאورو בד' השאגת אר"י בתשובותיו סי' ז. קחנו ממש.

וכעת, נלעננ"ד להוסיף ראי' לזה שונים גדר מצות תש"י ממצות תש"יר מלשון הרמב"ם בפסק ההלכות ריש' הלי תפילין וזיל "הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה — יש בכללו חמש מצות עשה וזהו פרטן א) **להיות תפילין על הראש ב)** **לקשרות על היד**" ומשמע בחדייה מדובר בגדר תש"ר הווי צריך להיות על הראש בלבד וגדר תש"י הוא צריך לקשרו ולהניחו, וק"ל.

(אולם, יה"ע ملي' הרמב"ם במנין המצוות "מצוה ייב' לקשר תפילין בראש שני" והוא לטוטפות בין עניין מצוה ייב' לקשר תפילין ביד שני' וקשותם לאות על ידך" עכ"ל ומשמע שניהם הם מצות קשירה גם תפילין של ראש, וצע"ק).

עוד העירני חכם אחד משיטת רבינו תם לגבי "סח מביך שתים"
דנה בಗמי' מנוחות ל"ו אבי ורבא אמרי תרווייהו לא סח מביך

אחדת סח מברך שתים, ע"כ. ובתדריך לא סח מברך אחדת סח מברך שתים וז"ל "פירש בקונטראס לא סח מברך אחדת בין של יד ראה, סח מברך שתים להניח תפילין בשל יד ועל מצות תפילין בשל ראש, ורבינו תם פירש לא סח מברך אחדת בשל ראש מברך על מצות תפילין שזו היא ברכתו, **סח מברך ב' לשול ראש להניח ועל מצות וכו'**, ע"כ, ומשמעותו קצר מד' ר'ית דגס בשל ראש איכא מצות קשירה והנחה.

(ב) וחנה במנין המצוות מנה הרמב"ם מצות ק"ש למ"ע אחת וכן שכתב בפסק ההלכות ריש הלכות ק"ש "הלכות ק"ש — מ"ע אחת והיא לקרות קריית שמע פעמיים ביום". ע"כ. וכן במנין המצוות בתחלת סי' יד החזקה. והרמב"ן בסהמ"ץ שורש תשיעי השיג עליון דלהמה מנה תפילין לשתי מצות, ואם נאמר בגל שאין מעכבות זו את זו או א"כ גם בק"ש נאמר כן דק"ש של שחרית וק"ש של ערבית אין מעכבות זו את זו או א"כ למה מנאס הרמב"ם למ"ע אחת וז"ל הרמב"ן שם "אבל הרבה מנה תפילין שתי מצות וכו', מה שבאמת לא יחשבו שני מעשים שאין מעכבים זה את זה كالו שתי מצות שחרי הוא מונה ק"ש שחרית וערבית מצוה אחת" ע"כ. ומה"ט באמת פליג הרמב"ן ומנה אותם לב' מצות.

ובישוב דעת הרמב"ם, העירני חכם אי' דבפשתות י"ל שיש הבדל גדול בין "ק"ש שחרית וערבית" לבין "תפילין של יד ותפילין של ראש" דLAGBI ק"ש הרי אופן קיום המצווה הוא אחדDKORA הפסוקים של ק"ש וכידוע שיש כמה שיטות בהזה. ואcum"ל בהזה. אך, סוו"ס מה שקורא בשחרית קורא בערבית והם שונים רק בזמןיהם) משא"כ בתפילין הרי תפילין של יד מניח על ידו ותפילין של ראש מניח על ראשו וא"כ מה"ט מנה אותם הרמב"ם לב' מצות, כן נראה בישוב דעת הרמב"ם, ודפק"ח.

ויש להמתיק העניין עוד לפי הייסוד שביארנו דתשי"י מצות קשירה והנחה ותש"ר מצותו רק שהיה עלי ראשו וא"כ בודאי שונים הם לגמרי באופן קיומם, ולכך מנה אותם הרמב"ם לב' מצות נפרדות, ודוק"ק. ועודין צ"ע בכל זה.

בענין קם לוי בדربא מיני'

הניל

א) בלאקו"ש פי' קrho ש.ז. הביא הפסוק בס"פ קrho בסיום דין תרומות מעשר "ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממןנו, ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תموתו".

והביא כ"ק אדמור' שליט"א בסעיף ג' דיש מפרשין שפירושו "ולא תשאו עליו חטא"rai באיסור אכילת מעשר הטבול למעשר, ועפ"ז איש שיש כאן "ניסיאת חטא" עונש על מעשה אכילה.

ואח"כ מקשה ע"ז כ"ק אדמור' שליט"א "אבל אם זהה שיטת רשיי בפירושו עה"ת, הדרא קושיא לדוכתי" — כיון שני חלקי הכתוב אيري באיסור אחד (איסור אכילת מעשר הטבול לתרומות מעשר) מהו כפל הכתוב ועד זאת אייזו נסיאות חטא — עונש — יש כאן מלבד עונש המיתה שבבסיס הכתוב" ע"כ.

ואח"כ ממשיך כ"ק אדמור' שליט"א "ויאנו לומר שיולא תשאו עליו חטא" היינו עונש מלכות — שהרי כיון שיש באכילת טבל לתרומות מעשר עונש מיתה ("אם תחללו תמותו") הרי אין כאן דין מלכות כי "קם לוי בדربא מיני'" (שהיא סברא פשוטה גם בלימוד ע"ד הפשט" ע"כ).

ובגלוון "הערות וביאורים" ליבר תמוז ש.ז. העיר יפה הרב א.ג.ב.ג. שליט"א משיטת הר"י בתדיה קראי (ב"ק ד). דס"ל לגבי קופר דלי"ש בזה קלבדרי"מ, וביארו המהר"ס ופנ"י ועוד אחרונים דס"ל דקלבדרי"מ מצינו רק במקרים דיש שני חיובים נפרדים כיוון זرك חץ וקרע שיראיו בשבת שחחיב מיתה הוא עברו חילול שבת וחיוב תשומין הוא עברה אחת בכח"ג לא מצינו שנאמר קלבדרי"מ ולכך הוצרכנו מיעוט מיוחד לגבי אדם שהרג אדם "עליו ולא על האדם" שאינו משלם קופר בכח"ג, ע"י סוגיא ב"ק כ"ו.

ולפ"ז העיר הניל על מש"כ בהשיכחה דקס"ד לומר דעת אכילת מעשר הטבול לתרומות מעשר יש מעיקרא מלכות ומיתה ביד"ש, לא שייך בזה הכלל דקלבדרי"מ כיון שני חיובים באים על פעולה אחת. ועי"ש שהאריך בביאורו של המהר"ס ופנ"י והביא שיש

שפירשו תוס' באופן אחר דכוונתם של כופר כיון שבא לכפירה ליש בזיה קלבדרי"מ ולפ"ז יש לישב מה שמצו' בהשicha. ע"ש ואורך.

ב) אמנס לעד"נ דלק"מ מעיקרא דהנה על תירוצו של הרוי שבתוס' ("ידלא מפרט משום קם לי בדרבא מינני וכורוי") ציין הגאון ר' עקיבא איגר זצ"ל בגליון הש"ס וזיל "עי' لكمן דף י ע"א ברשי"י ד"ה משא"כ באש" ע"כ. וכוונתו דאי' لكمן י). חומר בשור מבاش שהשור משלט כופר וחיבב בשלשים של עבד וכו' מה שאין כן באש, ע"כ. ורש"י בד"ה מה שאינו כן באש פירש "ASH לא חייב בה שריפת אדם וכו', ואם כפות הוא המבעיר חייב מיתה וקס ל"י בדרבא מינני" ע"כ. הרוי מבוי בהדייא מדרש"י דפליג על הרוי וס"ל דגס לגבי כופר אמרי קלבדרי"מ. ולגביו קושיות Tos' והראשוניים דלמה צרכיכים מייעוט لكمן (כו). למעט אדם שהרג אדם מכופר, תיפוק לי' משום קלבדרי"מ, רש"י בד"ה והוא אדם חייב בכופר (לкамןכו). במתוך לשונו כבר תירץ קושיא זו וזיל "ויהיא אדם חייב בכופר בגון בمزיד ולא אתרו בי דליתין" בר קטלא ולא בר גלות" ע"כ. והיינו שצריכים המייעוט לאופן דלי"ש קלבדרי"מ. ואף שתנא דבי חזקיי וליף דבכל אופן אמרי קלבדרי"מ מימי כ' Tos' בכתבות (לה). דיש איזה תנא דפליג על תנא דבי חזקיי וס"ל דלי"א קלבדרי"מ רק בחיווב מיתה ממש בمزיד. וע' בinchlat דוד דף כ"ב שפירש כי' בכוונת רש"י. ע"ש ותורה נחתה.

עכ"פ מבוי מכל הניל דרש"י פליג על הרוי וס"ל דגס בכה"ג שיש שני חיבובים על עבירה אחת ג"כ אמרי קלבדרי"מ.

ולפ"ז מאיריך הדברים כשם בצחרים, דבשicha הניל הרי בא כפרש שיטת רש"י, ורש"י ס"ל דגס בכה"ג אמרי קלבדרי"מ ולכך קס"ד לומר דבא הכתוב לומר דיש שיש עונשין מיתה ומלקות על האיביכ מעשר הטבול לתרומות מעשר, ודוח"ק (וأن דאיו הכרח גמור לيمיר דרש"י בפי עה"ת ס"ל כפирושו בש"ס, דבפי עה"ת בא לפפרש פשׁׁ"ים. מ"מ היכא שאין הכרח להיפך שפיר ואולי עדיף בימירכו, וק"ל) ולגביו שיטת הרוי הרי לא בא בהשicha הניל לפפרש פירושו בפסוק הניל, ופשט שאין הכרח לומר שמהפרש הפסוק כמפרשים הניל דמיירி באכילת מעשר הטבול לתרומות מעשר, וכמוון. ודוח"ק היטב בכל זה.

אגרות קודש

שליחות ע"י תשלום

הה' שמואל נמירובסקי

- 770 -

באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"א בעמי רעה מובא: "...אוון ווי עס איז באוואוסט איזן דעם דער סייפור פון כ"ק מוויח אדמו"ר או זווען זיין פאטער כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב — צוקלה"ה נונג"מ זי"ע, האט געשיקט הגבר האידיר מוה"ר שמואל ע"ה גוראר"י מיט א שליחות אין פערטערסבורג, האט ער עם געגעבן פון זיין קאסע וויפל מען דארף אויף הוצאות. אוון הגם עס איז דאך זעלבז פארשטעןDELיך ווי צופרידען עס איז געווען פון דער שליחות אוון דאך האט דער רביה געוואלט או זי הוצאות זאל גיין דוקא פון זיין קאסע, אוון ווי דאס וווערט ערקלערט אין אנדרען ערטער דעם טעם פון דעם".

והנה באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק י"ז עמי יז מובא עד"ז בתוספת כמה פרטימ, ושין. זולח"ק: "אלא כפי ששמעתי איזה פעמים מכ"ק מוויח אדמו"ר, מוכרכח הדבר בכוזה לטובת המוסדות ועניניהם שיעשה זה בקבלת פרס, ז.א. שאף שבעסקנות זו הנוקודה הפנימית והעיקרית בה (ז.א. ההתמסרות וחניות) אינה משתלמת ע"י כספ, הרי שכיר הבטלה ועוד יותר בכך שתהיה מנוחת הנפש ומAMILא לא יחסר המזג בעבודה מוכרכח שישתלם בשכר המתאים, וכיודע סייפורים בזה גם מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב אביו של כ"ק מוויח אדמו"ר, ולדעתי הרי יקייש מזמננו עתה לעבודת הסיווע בהמוסדות . . . וכן בהנוגע לתשלומיין (אשר כניל לדעת זוקפה להצלחת העבודה). עכלח"ק הנוגע לענינו.

ואבקש מקוראי הגליון באם ידוע להם יותר. ע"ד הניל נא לפרסום בגלגולות הבאים לتوزيع הרבנים, ובפרט שמובה הלשון בחלק יא שם: "אוון ווי דאס וווערט ערקלערט אין אנדרען ערטער דעם טעם פון דעם". ובחלק יז שם: "ויכיודע סייפורים בזה גם מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב". שבשניהם הם בלשון רבים, ובתודה מראש.

הערות בפסוטו של מקרא

הרבי וו. רוזנבלום
- תושב השכונה -

בפירושי ד"ה לא אוכל לבדוק (א,ט): אפשר שלא היה משה יכול לדין את ישראי' אדם שהוציאם ממצרים וקרע להם את הימ והוריד את המן והגיז את השליו לא היה יכול לדונם אלא כך אמר להם הי' אלקיים הרבה אתכם הגדיל וחרים אתכם על דיניכם נטל את העונש מכם ונתנו על הדיניכם וכו', עכ"ל.

עיין בפרשת יתרו פסוק (יח,יח): נבל תבל גם אתה גם העם זהה אשר עמך כי כבד ממק' הדבר לא תוכל עשו לבודך.

ובפירושי שם ד"ה גם אתה: לרבות אהרן וחור ועי' זקנים, עכ"ל.

ובפירושי שם ד"ה כי כבד ממק': כובדו רב יותר מכחך, עכ"ל.

שמפתשות הפסוק שם, עם פירושי, משמע, שעניין זה שימושה ידין את בני ישראי' (אפילו עם אהרן וחור ועי' זקנים) הי' כובדו רב יותר מכחך ולכון, להקל על משה, נתנו השרי אלף שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות.

ולענין זה הסכים הקב"ה, כמו"ש (שם, כג) וצוק אלקיים עמד וגוי, ועיין שם בפירושי: המלך בגבורה וכו', עכ"ל.

והנה עניין הנ"ל, הוא לכואורה אותו עניין המדבר בפרשتنا החול מפסוק (א,ט) עד פסוק (אי,יח). אלא שבפרשנתנו מפרט משה רבנו כמה פרטיים שלא נאמרו בפרשת יתרו.

ולפי זה צריך לחבון:

א) הרי מצינו בפרשת יתרו של דין כל ישראי' הי' כובדו רב יותר מכחכו של משה, ואם כן מהי השאלה של רשיי בפרשנתנו "אפשר שלא היה משה יכול לדין את ישראי'", הרי לכואורה כן הי' הממציאות, עד שגם הקב"ה הסכים לזה.

ומה שמשה רבינו הוציא את בני ישראל ממצרים וקרו להם את הים והוריד את המן והגיז את השליו, אולי אפשר לומר שככל עניינים אלו היו נסים למעלה מדרך הטבע, משא"כ לדון את ישראל ה"י צריך להיות על פי דרך הטבע, ועל פי דרך הטבע ה"י עניין זה כובדו רב יותר מכחovo של משה.

ולפי זה יכולים לפרש מה שנאמר (אי) "...הרבה (אתכם)", בפשטות, מלשון ריבוי, ואין הכרח להוציא הדברים מפשטם ולפרש "הגדייל והרים אתכם" כפירושי, דהיינו מפני ריבוי בני ישראל אי אפשר לאדם אחד לדונם.

ב) לפי פירושי, שהטעם, שלא אוכל לבדוק WHETHER אתכם, הוא מפני "שה" אלקיים הרבה אתכם הגדייל והרים אתכם על דיניכם נטל את העונש מכם ונתנו על הדיינים" (ולא שמשה מצד עצמו לא ה"י יכול לדון את בני ישראל) מה הוועיל לזה החתומות של השရ אלפים וכוכי, וכי זה הריס את העונש מעל הדיינים.

ג) לפי פרשבי למה נאמר בפסוק "(לא אוכל) לבדוק וגוו".

* * *

בפירושי ד"ה שרי אלפיים (או): אחד ממונה על אלף.
ובפירושי ד"ה שרי מאות (שם): אחד ממונה על מאה.
עיין בפרשת יתרו הניל בפירושי ד"ה שרי אלפיים (יח, כא):
הם היו שיש מאות שרים לשש מאות אלף.
ובד"ה שרי מאות (שם): ששת אלפיים היו.
ובד"ה שרי חמישים (שם): ייב אלף.
ובד"ה שרי עשרות (שם): ששים אלף.
צרכיך עיון, למה פירושי בפרשتنا רק שרי אלפיים ושרי מאות, משא"כ בפרשת יתרו.

* ראה לבוש האורה וצדקה לדרך.

המערכת

סימני קטורת

הה' יעקב קוביטשיק
- תלמיד הישיבה -

בעמק המלך (שער דיקנא קדישא פ"כ קרובה לסופו) סוד מביא כמה עניינים שהם במספר "יב" (תחומוין, צירופי הוי, שערי ירושלים, ועוד) וביניהם מחשב "ויליב" סמני הקטורת".

ויש לעיין מה כוונתו במספר "ויליב" סמני הקטרת.

חזון האריז"ל

הנ"ל

במאמרי אדמה אמר"ץ דרשו חתונה ח"ב [ספר שנזכר כו"כ פעמים בחתוואדיות כ"ק אדמה"ר שליט"א לאחרונה — והכל תלוי במזל אפי" ס"ת שבhicl] ס"ע תקנוג ואילך כתוב "כמ"ש בשבחיו האריז"ל שהי רואה חכמה האלקית בחלום ברוגע א' מה שהי צרייך להבניה בכתב ובדברו כמה שניים".

וראה מ"ש שם המהדייר בהערה. וראה גם בהערה המהדייר סה"מ גרפ"ט ע' 108.

ולהעיר מעמק המלך שער רישא דזעיר אנפין ספר"ט "שאמар האריז"ל אילו הייתה דרוש שמווני [שנים?] רצופי בל' גוזם' לא יכולתי לסיים מה שלימדתי עתה ברוגע הזה בפי בלעם והאתווו".

ושם שער קריית ארבע פקל"ד (קטוז רע"ב) "והי אומר אם יכתוב אדם שמוונים שנה מהחכמה וסודות עליונים שמוסרים לו בלילה אחת לא יספיקו לכתוב הכל".

ושם בהקדמת המחבר פ"ב (י,ג) "מעיד אני עלי שמיים וארץ אלו הייתה דרוש שמוונים שניים רצופים לא יכולתי לסיים מה שלימדתי בזה הפעם בפרשת בלעם והאתווו".

ואולי מזה באים השינויי נוסחים בדאי'ח [שאף שעדיין צ"ע מדוע לפעם מביאים מפער'ח ולפעמים מספר אחר — כמו כאן משיחי הארץ"ל — אותו הסיפור ומשינויים].

ת"ת

הרברט אברהאם דוד פרידמן
- תושב השכונה -

בד"ה אתה אחד מכ"ק אדחהאמ"ע בחלתו מביא "יום מנוחה וקדושה עמוק נתת הוא בחיה תפארת" ובהערות כי'ק אדמוני שליט'יא שם "敖利 הראי מ"יוס", וראה פרדס שעhic בערכו: בכ"מ يوم סתם הוא ת"ת כוי עיקר יום הוא בת"ת".

ולפום ריחטה יש לעיין הרי "לעמץ" הכוונה (בני) ישראל, ועפ"ז לכאו ייל שהראוי לת"ת הוא מתיבת עמץ. וכבר הביא לפניז' במאמר שישראל הם בחיה תפארת.

צאינה וראינה

הנ"ל

על ד"ה צaina וראינה שננדפס בספר תוו"א ז, ד מצינו המהדיר בהוצאת תנש"א "באוחיה" שחה"ש ע' תקמה ובע' תתקיז בחלתו אני לדודי ורשות שם בדברים אלו התייחס אדמוני הדרוש שיעיפ צaina וראינה בפאלאץק".

ויש להעיר א) מה שמצינו לשחה"ש ע' תקמה שם הוא דרוש אחר ואינו שייך לכאו לטו"א.

ב) מיש' ורשות שם בדברים אלו התייחס אדמוני הדרוש שיעיפ צaina וראינה בפאלאץק לכאו שם הכוונה שראש המעתיק ש"אדמוני הצ"צ" כאשר הדירוש שבטו"א התייחסו עם הפסוק אני לדודי. ואיך אין לכוורתה (הערה). זו שייכות בספר תוו"א.

על "הקריה והקדשה"

הט' שמואל גריינוואלד

- תלמיד בישיבה -

כידוע לא זוהו כותבי המאמרים השונים שב"הקריה והקדשה", וכפי שכותב הرشד"ב שי' לוין ב"תולדות חב"ד באראה"ב פרק סח (ולפנ"ז: "כפר חב"ד" גליון 94 ע' 15-14), יש שרצו ליחס אחדים מהם אל אדמור"ר מוהר"ץ' ואחרים אל חתנו כי"ק הרבי שליט"א, ויש שאמרו שאינם אלא של העורך הכללי עולם החם.

מסקנותו של לוין בזה אינו ברור כי"כ מפני כתבו, אבל נראה שהוא אינו מקבל את זה, וכי הוא רואה במידה מסוימת את "הקריה והקדשה" כהמשך לעיתונו אחר שנערך ע"י אותו עורך, אלא שהשתנה השם וההתאמה לרוח חב"ד.

נראה לי שיש לחזק את זה ע"י עיוון במה שנכתב על "הקריה והקדשה" או על ערכו ע"י כי"ק אדמור"ר מוהר"ץ', וחתנו כי"ק הרבי שליט"א, כדלקמן.

"בעניין העתק התניא לאידיש שנדפס בהקריה והקדשה, הנה ידוע שהעתקה זו נמצאים בה כמה שגיאות, שמספרן כמה טעמים לא נתכנו בשעתם" (אג"ק אד"ש ח"ז ע' קפד).

"ע"ד שאלתו בהקריה והקדשה חsoon תשגיה אשר נשמט — (בהעתק ספר של בינונים . . ור"ל כוונת המעתיק . . פשטוט אשר בהקריה והקדשה הוא השמטת הדפוס . ". (אג"ק אד"ש ח"א ע' ע-עא).

"ע"ד הספר (באנגלית) על בראשית, הנה הוא תערובות טוב וטעיות, יש בו כמה ביורים וריעונות **מפתחיות** בחידושים, אבל גם עניינים שאינם אמתיים, המחבר לא הסכים לשינויים, וכיוں שהטווב הוא מרובה . ". (אג"ק אד"ש ח"ב ע' רג).

"מתשרי העבר הויל ירחון חדש בשם הקריה והקדשה, והוא בסגנון אחר מכמו התמים, לא לבד בתבניתו . . אלא גם בתוכנו, במאמריהם מתאימים לפי המצב . . רוב המאמרים בשפה המדוברת

... **ובכללותו** [הדגשת המעתיק] הוא מתקבל בטוב" (אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ה ע' רג).

המסקנה העולה מזה, הוא שם כי העורך קיבל הוראות וכי על מה שיכתוב בעיתון, מיימ"א לומר שכל מלה מדוייקת וכי.

ונכל ללמד את זה גם ממה שכתוב בראש החוברת, שבגלוון הראשון נאמר (בתירוגם) "תחת השגתו והשתתפותו של אדמו"ר שליט"יא מלובאוויטש". אך מיד בחוברת השניה שונה וננדפס במקום זה (בתירוגם) "בחסכמתו וברכתו של אדמו"ר שליט"יא מלובאוויטש", שמיד בגלוון הראשון הוכח שא"א לכנותו ע"ז "השגתו" שזו אחריות מלאה של אדמו"ר הריני"צ על כל מלה הנאמר בעיתון.

ושמעתי שאפי' הגלוון הראשון לא הותר לפירסום רק אחרי שהדביקו משחו על המלים "השגתו והשתתפותו". וסמכין לזה כיון שעל הטעות שיש בגלוון הראשון כותב אדמו"ר הריני"צ (אג"ק שלו ח"ה ע' קפח-קפט) "הנני מצטרע במאד על השגנה שיצאה Mai התאמת התוכן והמבטא זה זהה. התכוון הוא טוב .. והם מבטאים . . הם נגד תורה החסידות . .".

ברכת שהחינו

הנ"ל

יש לעיין לדעת אלו שאומרים שבעת גמירת כתיבת ספר חדש תורה וכי מברכים שהחינו (ויש לעיין דעת אדחה"ז בזה — עכ"פ לשיטתו ב"לוח" ברכת הנהנים פ"י"א חכ"א), איך נהגים אם גמרו בבין המקרים אם מברכים או לאו.

ולהעיר ג"כ (אף שלא נזכר שם אודות ברכת שהחינו ואודות הזמן דבין המקרים) מהמשך תרס"ו (מהדורות תשלי"א ע' תקצג).

תיקון ליל שבועות דפוס סלאוויטה

**הרבי יהודה קעלער
מח"ס מנחת יהודה וירושלים**

הנה ידידי הרב שמואל פסח שי באגאנAMILSKI העיר על מה
שכתבתי בಗליון תקפ"ד פי נשא.

וענთה بي צדקתי כדלהן.

על סעיף ג-ד כבר ביארתי מקור הטעות שלי ויתר על כן
כתבתי בפנסוי וכשיבנה בית המקדש בב"א אביה חטא שמנה (עיין
חולין נח:).

וכבר כתבו שהביבליוגרפים וחוקרי ספרים נוהגים לקרוא רק
השער של הספרים, וכיון שאין זה המקצוע שלי, לא קראתי רק מה
שכתבם בשער באותיות קידוש לבנה ולא באותיות קטנות.

מה שפלפל שכ"א צריך לדעת לאיזה דפוס סלאוויטה כיון,
שהרי הוא לא ידע שיש עוד דפוס סלאוויטה, איינני מקבל טענה
כזאת, אם לא יודעים לא כותבים. ומה שפייק אדייש לא ציון
לאיזה דפוס סלאוויטה, זה פשוט כיון שרוב הוצאות סלאוויטה
זהות הרי ציין לרובם ולא למיעוטם ודוייק.

על סעיף ה6) וז"ל "מה שכתב יוציא הרושם שעשה פה השוואה
מדעית עם שאר דפוסים של תיקון ליל שבועות" .. —

אין שום רושם כזה כלל, ארבעים וחמש (ההדגשה שלו) הערות
כתבתי על תיקון סלאוויטה, ובכל פעם, הבאתני רק דפוסי זיטאטמיר
הנ"ל.

רק פעם א' (הערה 6) בהוספה לדפוס זיטאטמיר, הזכרתי עוד
דפוסים מאוחרים שתח"י, וכו'.

הנה כלשון הפיטן תמכתי יתדotti בשלוש עשרה מדות, כל דבר
שהשי בכלל ויצא מן הכלל .. לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד
על הכלל כולו יצא. ואתו הסיליחה.

לא כוונתי לסתור שלא השווה דפוס סלאוויטה לדפוס זיטאמיר, ואדרבה אני מאמין באמונה שלמה שעשה בזה עבודה תמה. כוונתי, שחקירה והשוואה מדעתן צריך לऋת בחשבו סיבת השגיאות אם הם באשיות המdfsיס, או שהdfsיס כמו שמצא לפניו (זה פשוט שבתיקוןليل שbowות שעה אגורות אחדות לא השקיע אותן הכוחות של הגהה שהשייס וטורים וכיוויב).

בסעיף ו. 8) מה שכתב יוחזך ומפרט כל העולות שעשו בכיקול מדפסי סלאוויטה, רחמנא ליצלן מהאי דעתא!!! — סותר את עצמו.

אחרי אריכות דבריו בהשוואת תרי"ג מצות דתיקון סלאוויטה עם כפי שנדפסו בתיקון דוונייציא ת"צ ... ובסדר המצאות שבמפתח הספר החינוך (המקור לסזר המצאות שבתיקוןليل שbowות) . . כותב אח"כ, וז"ל: אמם בעצם העניין צדק ידי הרב שאין לקרוא תרי"ג מצות מצילום של דפוס סלאוויטה".

הינו שהוא מודה שתיקון סלאוויטהמושבש כ"כ, שלמרות וכיו'.

הנה זה שיש מקור לנוסחת סלאוויטה איני משנה למציאות שחשרים בו כמה מצות, וזהו הסיבה שאין להשתמש בו, ולא משומש שינוי לשונות והשוואות לנוסח שברמב"ם וכוכ' וcmsiyit.

וממשיך: פשוט שמה שנמצא טעות בדפוסים שקדמו לתיקון סלאוויטה, אין זה שום הצדקות עבור המdfsיס דסלאוויטה, לחזור ולהdfsיס הטעות ולהcancel בזה הרבים".

כנראה שכוונתו לדמות נדונו זה עם מה דתנן במס' שבת (נד' ב) פרתו של רב אלעזר בן עזריה היתה יוצאה ברצועה שבין קרניהם שלא ברכzon חכמים: ובגמי איתא וחדא פרה הויא ליה והאמר רב ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב תריסר אלף עגלי הוה מעשה רב אלעזר בן עזריה מעדרי כל שתא ושטא, תנא לא שלו היתה אלא של שכנתו היתה ומtower שלא מיהה בה נקרעת על שמנו, ע"כ.

אםם אין הנדונו דומה לראייה.

דנהה לנו בראש פ"ב דברכות (יג,א) כי קורא בתורה והגיעו זמן המקרא אם כוון לבו יצא. ואיתא בגמ' ש"מ מצות צריכות כוונה,מאי אם כוון לבו לקרנות,לקרות,והא קא קרי, בקורה להגיה: הרוי מדפיס שmegahain אינו מכובן אם זה מתוארים לרמב"ם, ואם המניין שלם או חסר או יותר. ואין להאריך בדבר הפשטות. וכי' שלא הוכיח שהרב דסלאוויטא קרא תיקון מתוך דפוסו הוא, אין להאשים מה שבתור מדפיס נהג כמו שאר המדפיסים.

ויתר על כן: ברוב העורות שלו הנה הנוסח בדפוס סלאוויטא תק"פ הוא לשונו המחבר של ספר החינוך ופשטות שכצ"ל. והי' אפשר לומר שימוש'ין אין לקרוא בדפוס זיטאמיר.

ואת"ל שמצד היותו בש"ק הי' צריך להרגיש ברוח הקודש בשגיאות, אז כלך לדרכך זו דאיתא בפסחים (נא,א) דאמר רביה בר בר חננה סח לי רבבי יוחנן בן אלעזר פעם אחת נכנסתי אחר ר"ש בן רבבי יוסי בן לקוניא לגינה ונטל ספיקתי קרוב ואכל ונתנו לי ואמר לי בני בפני אוכל, שלא בפני אל תאכל, אני שראיתי את ר"ש בן יוחני שאכל כדי הוא ר' שמעון בן יוחאי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו אתה בפני אוכל שלא בפני לא תאכל, ע"כ. ואולי בשליל זה צוח לבנו שבverb הדפוס לידי יגיה התיקון. וזה עכ"פ יותר טוב מלהאשים שבשאט נפש חי' הדפיס וחזר וחדפיס וכו'.

הנה אסתפק בזזה בمعנה להעורתיו של יידי, ואגיע לנוקודה, שכנראה נעלם מידי.

והוא: למרות מה שכתוב בשל"ה הקדוש לקרוא תרי"ג מצות מתוך הרמב"ם וכדיו הרוי נהגו **בכל תפוצות ישראל** (איטלי), פולין גדול ופולין קטן, אמשטרדם, אשכנז, ועוד) קרוב לשלש מאות שנה לקרוא תרי"ג מצות כפי שהם במפתח למנחת חינוך, ואפילו ר' וואלף היידינהיים מרעדלהיים שהיו מדקדק גדול בראותו הבלבול הגדל בסדר תרי"ג מצות בתיקונים, הדפים ממפתח ספר המצוות שנסדר מחדש (דפוס פרנקפורט על נהר אודר שנת תקמ"ג) לפרות ולרבות, למול את הזיכרים, וכו' וכן עפ"י מקומות הכרונולוגיים בתורה, ולא הלא להעתיק מהרמב"ם, לפי שאין לשנות מהנגי ישראל המקובלים, מדורי דורות.

לזכות

הילד מאיר שיכי'
לרגל יום הכנסתו לבריתו של אבא"ה
יום אי' לפ' דברים ג' מניא'
תהי תחא שנת ארנו נפלאות
שנת הצדיק לכ"ק אדמוני' ר שליט"א

*

נדפס עיי הורי
הרהורת ר' חיים וזוגתו שיחיו
שפְרִינְגֶעֶר
זקנינו שיחיו
הרהורת ר' יצחק וזוגתו שפְרִינְגֶעֶר
הרהורת ר' מנחם דוב חיים וזוגתו שיחיו סאלעך

לזכות

חרב משה אהרון צבי שי'
וזונתו
טרת העניא רבקה רות חמי'
ווים

שירותי מחשב ותוכנת סדרור הופס "סדורית" – באדייבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648
 להצלחה רבה ומופלגה